

EWANGELIA WEDŁUG MATEUSZA

I.

Rodowód¹ Jezusy² Mesjasza³,
syna Dawida, syna Abrahama:
(2) Abraham był ojcem⁴ Izaaka;
Izaak – ojcem Jakuba; Jakub – ojcem
Judy i jego braci; (3) a Juda był
ojcem Faresa i Zary z Tamar. Fares
był ojcem Ezroma; Ezrom – ojcem
Arama; (4) Aram – ojcem Amina-
daba; Aminadab – ojcem Naassona;
Naasson – ojcem Salmona; (5) Sal-
mon – ojcem Booz z Rachab. Booz
był ojcem Jobeda z Rut. Jobed był
ojcem Jessego, (6) Jesse ojcem króla
Dawida, a Dawid *król*⁵ był ojcem

¹ Dosl. „księga narodzenia/pochodzenia”.

² Imię „Jezus” to zhellenizowana forma hebrajskiego imienia: Jehoszua (znaczy: „JHWH jest Zbawcą/Zbawia/Ocala”), a w zasadzie jej krótszej formy: Jezua. W Septuagincie imię „Jezus” jest odpowiednikiem hebrajskiego imienia „Jehoszua”, np. Wj 17:9. W Peszycie, której tekst Nowego Testamentu oddaje aramejskie brzmienie, konsekwentnie czytamy: „Jezua”. Tę formę imienia spotykamy również w tekście hebrajskim Biblii, np. Neh 7:7.

³ Grec. „christos” – pomazaniec, namaszczony (olejem); odpowiednik hebr. „masziach”. Tym słowem w ST określano szczególne osoby – te, które miały wykonywać wolę Boga: królów (1 Sm 2:10; w tym pogańskiego króla Cyrusa – Iz 45:1), proroków (1 Krł 19:16) oraz kapłanów (Kpl 4:5). Jednak wypowiedzi prorockie ST wskazywały na osobę wyjątkową i jedyną – Zbawiciela, który przyniesie Dobrą Nowinę, ogłosi łaskę, wyzwolenie i radość (Iz 61:1-3, por. Łk 4:18); sprawiedliwego Króla, któremu Bóg powierzył wieczne panowanie (Dn 7:13-15) i który przyniesie pokój i znajomość Boga (Iz 11:1-12); oraz Sługę, który utrwał Prawo, wyczekiwanie przez wszystkie narody (Iz 42:1-4), i odda swoje życie na ofiarę za grzechy (Iz 53:4-11). W Nowym Testamencie słowo „christos” jest bezpośrednio związane z następującymi określeniami: Mistrz (Mt 23:8), Syn Dawida (Mk 12:35), Zbawiciel (J 4:42), Król (Łk 23:2), Wybraniec Boga (Łk 23:35), Syn Boga (J 6:69), Pan (Rz 15:30) oraz pośrednio: Sluga [Boga] (Mt 12:18), Syn Człowieczy (Mk 8:38), Arcykapłan (Hbr 4:14), Prorok (na wzór Mojżesza – J 6:14, J 1:45).

⁴ Dosl. „zrodził/spłodził”.

⁵ W tekście bizantyńskim i textus receptus: „Dawid król”.

Salomona, [a matką żoną] Uriasza.⁶
 (7) Salomon był ojcem Roboama;
 Roboam – ojcem Abiasza; Abiasz – ojcem Asafa; (8) Asaf – ojcem Jozafata; Jozafat – ojcem Jorama; Joram – ojcem Ozjasza; (9) Ozjasz – ojcem Joatama; Joatam – ojcem Achaza; Achaz – ojcem Ezechiasza; (10) Ezechiasz – ojcem Manasses; Manasses – ojcem Amosa; Amos – ojcem Jozjasza; (11) Jozjasz – ojcem Jechoniasza i jego braci [w czasie] przesiedlenia do Babilonu. (12) Po przesiedleniu do Babilonu Jechoniasz był ojcem Salatiela; Salatiel – ojcem Zorobabela; (13) Zorobabel – ojcem Abiuda; Abiud – ojcem Eliakima; Eliakim – ojcem Azora; (14) Azor – ojcem Sadoka; Sadok

– ojcem Achima; Achim – ojcem Eliuda; (15) Eliud – ojcem Eleazara; Eleazar – ojcem Mattana; Mattan – ojcem Jakuba; (16) a Jakub – ojcem Józefa, męża Marii, z której narodził się Jezus, zwany Mesjaszem.

(17) Tak więc wszystkich pokoleń od Abrahama do Dawida [było] czternaście; od Dawida do przesiedlenia do Babilonu [kolejnych] czternaście pokoleń; a od przesiedlenia do Babilonu do Mesjasza [kolejnych] czternaście pokoleń.

(18) A z narodzeniem⁷ Jezusa Mesjasza było tak:

Jego matka, Maria, po zaręczynach z Józefem – zanim zaczęli żyć razem⁸ – okazała się być brzemienną⁹ z Ducha Świętego¹⁰.

(19) Jej mąż, Józef, będąc sprawiedliwym¹¹ i nie chcąc wystawiać jej na zniesławienie, postanowił skrycie ją oddać. (20) A kiedy powziął tę myśl, Wysłannik¹² Pana ukazał

cenę zostaliście nabyci. Chwalcie więc Boga w waszym ciele!” [tłum. B.T.], „Pneuma” występuje również w znaczeniu siły (dobrej lub złej), która oddziałuje na ludzką osobowość (postępowanie może pochodzić od złego lub dobrego „ducha”). Określa też samą osobowość (duchowość) i jej składniki takie jak wola (Mt 26:41) i emocje (weseli się – Łk 1:47; burzy się – Dz 17:16). Oznacza również życie (żyć – „mieć ducha”, umrzeć – „wyzionąć ducha”) i tchnienie życia (Mt 27:50, Łk 8:55, J 19:30, Dz 7:59). Występuje też jako siła, która oprowadza ciało, ale może istnieć niezależnie od niego („duch nieczysty” – Mt 12:43, Łk 11:24). Grec. „pneuma” pojawia się również w znaczeniu ducha-zjawy (Łk 24:36-39).

¹¹ Grec. „dikaios” – sprawiedliwy, prawy, wypełniający obowiązki, również: bezstronny [hebr. „cadik”]. W grece oznacza zarówno pewien ideał etyczny, jak również cechę moralną, która związana jest z przestrzeganiem prawa świeckiego i religijnego. Greckie „dikaiosyne” (sprawiedliwość, sprawiedliwość prawna, wypełnienie prawa) to ogólne cecha sędziego lub wyroku sądowego (w sensie religijnym i prawnym), oznacza wypełnienie pewnego prawa. W Nowym Testamencie występuje najczęściej jako cecha związana z posłuszeństwem Prawu Mojżeszowemu (Mt 5:20, patrz przyp. do Mt 5:6). Interesujące, że w ST – w tekście hebrajskim (a w Septuagincie nawet części) pewni ludzie byli określani jako „sprawiedliwi” częściżej przed nadaniem Tory na Synaju niż po jej nadaniu. W Torze, w tekście hebrajskim, Bóg określa jako sprawiedliwego („cadyka”) tylko jedną osobę – Noego [Rdz 7:1]. „Sprawiedliwy” nie oznacza w żadnym razie człowieka, który jest bezwzględny legalistą, ale człowieka, który wypełnia wolę Boga, wyrażającą się nie tylko w Jego Prawie, ale w Jego wezwaniach i powołaniu (np. Noe, Abraham). O „sprawiedliwości” i „sprawiedliwych” więcej w przyp. do Mt 5:6.

¹² Grec. „angelos” – wysłannik, posłaniec, zwiastun, goniec; tutaj: ogólnie to, co rozumieamy przez słowo „anioł”, oznacza posłańca, wysłannika Boga. Grec. „angelia” – wiadomość, poselstwo, ogłoszenie itp.; grec. „angelo” – zawiadamiać, oznajmiać, zwiastować itp. „Aniołowie” w Biblii to przede wszystkim istoty duchowe, ale pojawiają się również w „ludzkiej” postaci, co ma do wspólnego z potocznym wyobrażeniem „anioła”. Przykładem może być wspólny posilek Abrahama z „aniołami” (patrz Rdz 18:1-5) oraz historia z Lotem, w której „aniołowie” są traktowani przez mieszkańców Sodomy jak normalni ludzie (Rdz 19:1-13). W tym tłumaczeniu na określenie tego rodzaju istot użyte zostało słowo „Wysłannik”, by przelamać to tradycyjne wyobrażenie „aniołów”. Co do natury Wysłanników – to chociaż są istotami nadrzędnymi wobec ludzi i są posyłani przez Boga, żeby pomagać ludziom (Hbr 1:14), to w żadnym razie nie mogą być przedmiotem czci – „I upadłem przed jego stopami, by oddać mu pokłon. I mówi: «Bacz, abys tego nie czynił, bo jestem twoim współslugą i braci twoich, co mają świadectwo Jezusa: Boga samemu złożyć pokłoni!» Świadectwem bowiem Jezusa jest duch prorocstwa” [Ap 19:10 – tłum. B.T.], patrz też Ap 22:9.

¹³ Również: uznać, wziąć do siebie itp.

⁶ Dosł. „z tej Uriasza”: „Dawid był Ojcem Salomona z tej Uriasza”. Oczywiście chodzi tu o matkę Salomona – Batszebę.

⁷ Również: z pochodzeniem.

⁸ Grec. „synerchomai” – zejść się, połączyć się, zacząć żyć razem, współżyć, zamieszkać razem itp.

⁹ Dosł. „w łonie mającą”. Tutaj strona bierna – w znaczeniu: odkryto/dowiedziano się, że jest w ciąży.

¹⁰ Grec. „pneuma” – tchnienie, podmuch, powiew, wiatr, powietrze, dech, tchnienie życia, natchnienie boskie, duch, istota duchowa, niematerialny element w człowieku, zjawia. W Nowym Testamencie „pneuma” oznacza przede wszystkim Boży głos w człowieku. „Pneuma” przemawia przez usta wierzących, daje im mądrość i wskazuje drogę postępowania (Mt 10:20, Mt 12:18, Mk 13:11, Łk 2:25, Łk 12:12, J 3:34, J 16:13, Dz 1:16, Dz 5:32, Dz 28:25, Rz 8:11, Ef 1:17). Głównym znaczeniem słowa „pneuma” w NT jest również zewnętrzna wobec człowieka, ale uwewnętrzniona moc Boża, Boże prowadzenie, ściśle związane z wiarą, poznaniem i działaniem. „Duch Święty” w NT jest utożsamiony z samym Bogiem. Przykład takiego utożsamienia pojawia się chociażby w Dz 5:3-4: „[...] dlaczego szatan zawiadnął twym sercem, że skłamałeś Duchowi Świętemu i odłożyłeś sobie część zapłaty za ziemię? [...] Nie ludziom skłamałeś, lecz Bogu” – [tłum. B.T.]; oraz w 1 Kor 6:19-20: „Czyż nie wiecie, że ciało wasze jest świątynią Ducha Świętego, który w was jest, a którego macie od Boga, i że już nie należycie do samych siebie? Za /wielką/ bowiem

Jeszua, bo ocali¹⁴ swój lud od [skutków] jego win¹⁵.

(22) A to wszystko się stało, aby urzeczywistniło się to, co zostało powiedziane przez Pana, poprzez proroka¹⁶: (23) „Panna¹⁷ będzie brzemenna i urodzi syna, któremu dadzą

imię Emmanuel”, co znaczy: „Bóg z nami”. (24) I kiedy Józef zbudził się ze snu, uczynił tak, jak mu nakazał Wysłannik Pana – przyjął swoją żonę. (25) Ale nie współżył¹⁸ z nią, dopóki nie urodziła *pierworodnego* syna¹⁹, któremu nadał imię: Jeszua.

¹⁴ Również: zbawi, wyzwole itp. Grec. „sodzo” – zachować, przestrzegać, uratować od śmierci/zachować przy życiu, ocalić itp. Ważna w tym miejscu jest gra słów, której nie oddaje ani greka, ani język polski: „nadasz mu imię Jeszua (hebr. jeszu a = zbawienie), bo on zbawi (hebr. joszua = on zbawi)” swój lud. Patrz też Mt 3:6. Należy wyraźnie podkreślić, że pełne hebrajskie imię Jeszuy to Jehoszua, które znaczy: „JHWH jest Zbawca/Zbawia/Ocala”, co wyraźnie podkreśla misję i naturę Mesjasza. W tym tłumaczeniu odchodzi się od polskiego czasownika „zbawić”, który w potocznym wyobrażeniu przestał wiązać się z jego źródłowym sensem, a oznacza, że Jeszua dosłownie ocala człowieka przed (wieczną) śmiercią, która jest konsekwencją grzechu. Życie bez Boga i Jego Syna samo w sobie prowadzi do śmierci. Można powiedzieć, że jest równią pochyłą, która kończy się śmiercią. Jedynym „ratunkiem” jest Bóg i Jego Syn.

¹⁵ Grec. „hamartia” – błąd, przewinienie itp.; „hamartemo” – błąd, przewinienie, uchybienie, zakazany czyn, „hamertano” – nie trafić, zblądzić, zgubić drogę, mylić się, zamieść, uchybić, pobiłdźić, zawinąć. Ogólnie to, co rozumiemy przez słowo „grzech”. Jednak „grzech” jest dosyć ogólnym pojęciem. Tym bardziej, że w grece występują jeszcze inne słowa, np. „adikema” oznaczające występki, świadomy zły czyn, winę itp. Stąd „adikia” – krzywda, przestępstwo itp. Polskie słowo „grzech” nie zawiera w sobie stopniowania, czy też udziału świadomości w popełnianej winie czy przestępstwie. Warto dodać, że w hebrajskim tekście Biblii to, co rozumiemy przez „grzech”, jest związane z różnymi hebrajskimi słowami. Innymi słowy, „grzech” jest nazwą zbioru, w skład którego wchodzi różne formy złamania woli Boga, np. „chattaah” (Rdz 4:7), „pesha” (Kpł 16:16), „awon” (Wj 28:43).

¹⁶ Grec. „profetes” – prorok: obwieszczający/przekazujący wolę Boga; mówiący w imieniu Boga; również interpretujący słowa Boga. W odróżnieniu od wieszka (grec. „mantis” – wieszczek, jasnowidz), który przepowiada przyszłość, odczytuje znaki itp., prorok Starego Testamentu, oznajmiając wolę Boga, nie tylko zapowiada pewne wydarzenia, ale przede wszystkim ocenia przejawy życia społecznego i religijnego, które są niezgodne z Bożą wolą, napominając mieszkańców, a nawet władców. Z tego powodu wielu proroków było przesładowanych i zamordowanych.

¹⁷ Grec. „parthenos” – panna, dziewczyna, dziewica, kobieta niezamężna. Cytat pochodzi z Septuaginty – Iz 7:14.

¹⁸ Dosl. „nie poznał jej” (tutaj: semicki idiom oznaczający współzycie seksualne). Por. Rdz 4:25.

¹⁹ W tekście bizantyńskim i textus receptus: „aż urodziła pierworodnego syna”. Grec. „prototokos” – pierworodny, pierwszy, najważniejszy. Występuje w tłumaczeniach Biblii np. Wulfka, Rezskei i Gdanśkiej.

II.

Kiedy Jeszua urodził się w Betlejem w Judei w czasach panowania²⁰ króla Heroda, przybyli do Jerolimy magowie²¹ ze wschodu²². (2) Pytali: Gdzie jest nowonarodzony król Judejczyków? Zobaczyliśmy jego gwiazdę na wschodzie i przybyliśmy mu się pokłonić²³. (3) Kiedy usłyszał [o tym] król Herod, zaniepokoił się, a wraz z nim cała Jerolimola. (4) Zebrał wszystkich arcykapłanów i uczonych w Piśmie [spośród] narodu²⁴ [i] pytał ich, gdzie ma urodzić się Mesjasz. (5) A oni mu powiedzieli: W Betlejem w Judei, bo tak napisał Prorok: (6) „A ty, Betlejem, ziemio Judy, nie jesteś zgola najmniejsze spośród

głównych [miast]²⁵ Judy, [bo] z ciebie wyjdzie władca²⁶, który pasł będzie naród mój, Izrael”²⁷.

(7) Wtedy Herod przywołał potajemnie magów i dowiedział się od nich o czasie ukazania się gwiazdy. (8) A wysyłając ich do Betlejem, powiedział: Idąc, dokładnie wypytajcie o to dziecko, a kiedy je znajdziecie, powiedzcie mi, żebym i ja mógł pójść, i pokłonić się mu. (9) Oni, wysłuchawszy króla, wyruszyli [w drogę], a gwiazda, którą widzieli wschodzącą, prowadziła ich, aż zatrzymała się nad [miejscem], gdzie było dziecko. (10) Kiedy zobaczyli gwiazdę, uradowali się bardzo. (11) Weszli do domu,

²⁰ Dosl. „w dniach”.

²¹ Trudno jednoznacznie ustalić, kim byli ci „magowie”. Kapłani? Mędrcy? Wróżbici? Grec. „magos” w Septuagincie sugeruje, że chodzi tu o wróżbitę, np. Dn 2:10. To określenie występuje najczęściej w kontekście z ludźmi wykładającymi sny, astrologami i Chaldejczykami, np. Dn 5:11. Może tu chodzić o perskich kapłanów, którzy według wykładni swojej religii oczekiwali kogoś na wzór Mesjasza. Prócz Ewangelii Mateusza w NT występuje w Dz 13:6 i 13:8 (w negatywnym kontekście).

²² Dosl. „ze wschodów” (l. m.).

²³ Grec. „proskynese” – oddać pokłon, hold, np. padając na twarz, całując stopę lub skraj szaty itp. Według wschodniego obyczaju przed królami perskimi padano na twarz. I tak prawdopodobnie uczynili magowie.

²⁴ Grec. „laos” – lud, naród itp. W Septuagincie i NT ten termin określa przede wszystkim naród Izraela.

²⁵ Również: wiodących, pierwszych itp. Grec. „hegemon” – dowódca, lider, przywódca itp. Rzeczownik czasami odnoszący się do głównych miast pewnych regionów. Co ciekawe w Mi 5:1 – a stąd pochodzi to prorostwo – Betlejem jest określone jako najmniejsze; tutaj zaprzeczenie tej „małości”.

²⁶ Grec. „hegumenos” – władający, rządzący, dowodzący, mający władzę itp.

²⁷ Te słowa nie są cytatem, ale luźnym nawiązaniem do Mi 5:1 oraz 2 Sm 5:2.